

1 Kaj dejansko pomeni pravni izraz „starševska odgovornost“? Kakšne so pravice in obveznosti nosilca starševske odgovornosti?

Nosilec starševske odgovornosti mora zagotoviti uravnotežen razvoj in dobro počutje otroka v skladu z njegovimi individualnimi potrebami in željami. Namen starševske odgovornosti je torej poskrbeti za tesne in ljubeče odnose, zlasti med otroki in njihovimi starši.

Otrokom morajo biti zagotovljeni ustrezna skrb in vzgoja ter vodstvo in zaščita, ki ustrezajo njihovi starosti in stopnji razvoja. Odraščati morajo v varnem in spodbudnem okolju ter se izobraževati v skladu s svojimi nagnjenji in željami.

Otroci morajo odraščati v razumevaločem, varnem in ljubečem okolju. Ne smejo biti podvrženi telesnemu kaznovanju ali drugim zlorabam. Treba jih je podpirati in spodbujati, da postanejo samostojni in odgovorni odrasli (zakon o varstvu in vzgoji otrok ter pravici do stikov 361/1983, člen 1).

Nosilec starševske odgovornosti mora zagotoviti dobro počutje in razvoj otroka, kot je opisano zgoraj. V ta namen ima pravico odločati o otrokovem varstvu, vzgoji, prebivališču in drugih osebnih zadevah. Pri sprejemanju odločitev je treba upoštevati otrokovo mnenje.

2 Kdo je ponavadi nosilec starševske odgovornosti do otroka?

Če so otrokovi starši ob njegovem rojstvu v medsebojni zakonski zvezi, sta nosilca starševske odgovornosti oba. Če otrokovi starši ob otrokovem rojstvu niso v medsebojni zakonski zvezi, je nosilka starševske odgovornosti mati. Starši se lahko o tem, kdo ima varstvo in vzgojo, dogovorijo v povezavi s potrditvijo očetovstva. Če ima varstvo in vzgojo samo eden od staršev in starši nato sklenejo zakonsko zvezo, starševsko odgovornost prevzame oba starša.

3 Ali je mogoče za izvrševanje starševske odgovornosti določiti drugo osebo, če starši tega nočejo ali ne želijo?

Sodišče lahko varstvo in vzgojo otroka poleg staršem ali namesto njim dodeli eni ali več osebam, če te s tem soglašajo. Taka odločitev mora temeljiti na upoštevanju otrokove koristi in se sprejme samo, če s stališča otroka obstaja prepričljiv razlog za dodelitev varstva in vzgoje osebi, ki ni njegov starš. Če so starši pokojni, mora za dodelitev varstva in vzgoje otroka poskrbeti odbor za socialno varstvo.

4 Kako se ureja vprašanje starševske odgovornosti, če se starša razvežeta ali razideta?

Varstvo in vzgojo ter pravico do stikov je treba vedno urejati ob upoštevanju otrokovih koristi, da se omogoči najboljše izvajanje teh pravic v prihodnje. Starši se lahko dogovorijo o starševski odgovornosti. Če ne morejo doseči dogovora, je treba spor predložiti sodišču.

5 Katere formalnosti morata starša spoštovati pri sklenitvi sporazuma o starševski odgovornosti, da je ta sporazum pravno zavezujoč?

Sporazum o varstvu in vzgoji ter pravicah do stikov je treba sestaviti v pisni obliki in ga predložiti v potrditev lokalnemu organu za socialno varstvo. Organ za socialno varstvo mora zagotoviti, da je sporazum v korist otroka. Sporazum, ki ga je potrdil odbor za socialno varstvo, je veljaven in izvršljiv podobno kot pravnomočna sodna odločba.

6 Katera alternativna sredstva so za reševanje spora zunaj sodišča na voljo staršem, kadar se ti ne morejo sporazumeti o starševski odgovornosti?

Če starši ne morejo doseči dogovora, lahko za pomoč zaprosijo občinskega uradnika za otroško varstvo ali družinskega mediatorja. Uradniki za otroško varstvo starše usmerjajo, poleg tega so pristojni za potrditev sporazumov med njimi. Za sporazum, ki ga je potrdil uradnik za otroško varstvo, se šteje, da je enakovreden pravnomočni sodni odločbi. Družinski mediatorji staršem pomagajo rešiti spore s pogajanjem, pomagajo pa lahko tudi pri sestavi sporazumov. Posebno pozornost morajo nameniti zaščiti koristi mladoletnih oseb v družini.

Pristojnost odločanja sodišča vključuje varstvo in vzgojo otroka, ureditev prebivanja, pravice do stikov in plačevanje preživnine (zakon o mediaciji v civilnih zadevah in potrjevanju dogovorov na splošnih sodiščih 394/2011, člen 10). Sodna mediacija je postopek, ločen od sodnega postopka. Začne se lahko ob predložitvi zadeve, ki poteka pred sodiščem, v sodno mediacijo ali na neposredno zahtevo strank v sporu. Mediator je sodnik, ki mu pomaga strokovnjak, običajno psiholog ali socialni delavec. Potrjeni sporazum se obravnava kot enakovreden sodni odločbi. Če sporazuma ni mogoče doseči, se vrne v sodni postopek ali pa sodišče konča zadevo.

7 O katerih vprašanjih v zvezi z otrokom lahko odloča sodnik, če starša zadevo predložita sodišču?

Pristojnost odločanja sodišča vključuje varstvo in vzgojo otroka, ureditev prebivanja in pravice do stikov. Po potrebi lahko sodišče odloči tudi o pravicah in dolžnostih nosilca varstva in vzgoje ter o delitvi dolžnosti med nosilci. Ko sodišče odloča o pravicah do stikov, mora določiti podrobne pogoje obiskov in osebo, pri kateri bo otrok živel. V povezavi z dodelitvijo varstva in vzgoje se lahko določi tudi plačevanje preživnine.

8 Če sodišče odloči, da ima eden od staršev izključno pravico do varstva in vzgoje otroka, ali to pomeni, da odloča o vsem v zvezi z otrokom brez predhodnega posvetovanja z drugim od staršev?

Če je nosilec varstva in vzgoje otroka samo eden, ta sprejema vse odločitve, povezane s skrbjo za otroka. Vendar lahko sodna odločba vključuje določbe o pravicah in dolžnostih izključnega nosilca varstva in vzgoje, vključno s pravico do spremembe otrokovega kraja prebivališča.

9 Če sodišče odloči, da imata starša skupno pravico do varstva in vzgoje otroka, kaj to pomeni v praksi?

Skupna nosilca varstva in vzgoje sta skupaj odgovorna za vse zadeve v zvezi z otrokom. Če je življenjska skupnost nosilcev varstva in vzgoje prenehala, vsakodnevne odločitve v zvezi z otrokom sprejema starš, pri katerem otrok živi. Vendar pa je pri pomembnejših odločitvah potrebno soglasje obeh nosilcev varstva in vzgoje. Med take odločitve spadajo na primer sprememba otrokove veroizpovedi ali prebivališča, izdaja potnega lista, odločitve o izobraževanju in vprašanja zdravstvenega varstva ali bolnišnične oskrbe.

10 Pri katerem sodišču ali organu je treba vložiti vlogo v zvezi s starševsko odgovornostjo? Katere formalnosti je treba upoštevati in katere dokumente je treba priložiti k vlogi?

Pisno vlogo za varstvo in vzgojo ali pravice do stikov je treba vložiti pri okrožnem sodišču (*käräjäoikeus*) v kraju otrokovega prebivališča. Vlogo lahko vloži eden od staršev ali oba starša, nosilec varstva in vzgoje ali odbor za socialno varstvo. V vlogi je treba navesti zahtevek in podlago za zahtevek. Priložiti je treba vse listine, ki naj bi se uporabile kot dokazi. Vlogo je treba podpisati in jo pri okrožnem sodišču vložiti osebno ali po pooblaščenem zastopniku. Vloga se lahko pošlje tudi po pošti ali faksu. Zadeva je v postopku, ko vlogo prejme okrožno sodišče.

11 Kateri postopek se pri tem uporablja? Ali je na voljo skrajšani postopek?

V zadevah v zvezi z varstvom in vzgojo se uporablja zakon o varstvu in vzgoji otrok ter pravici do stikov. V skladu s tem zakonom mora sodišče med obravnavo zadeve v zvezi z varstvom in vzgojo ali pravicami do stikov dati besedo staršem ter nosilcu varstva in vzgoje. Otrok se lahko zaslisi na sodišču, če je to iz utemeljenih razlogov nujno za rešitev zadeve. Sodišče po navadi od odbora za socialno varstvo pridobi tudi poročilo o otrokovih razmerah.

Ko je zadeva v postopku, lahko sodišče sprejme začasno odredbo o tem, pri kom mora živeti otrok, ter o pravicah do stikov in s tem povezanih pogojih. Sodišče lahko v posebnih okoliščinah dodeli začasno varstvo in vzgojo do sprejetja pravnomočne odločbe. Zoper začasno sodno odločbo se ni mogoče pritožiti. Veljavna je, dokler sodišče ne sprejme končne odločitve.

12 Ali je mogoče dobiti pravno pomoč za kritje stroškov postopka?

V zadevah v zvezi z varstvom in vzgojo je na voljo pravna pomoč. Dostop do pravne pomoči je odvisen od osebnega dohodka. Več informacij o pravni pomoči na Finskem je na voljo tukaj: <https://oikeus.fi/oikeusapu/en/index.html>.

13 Ali je mogoče vložiti pritožbo zoper odločbo o starševski odgovornosti?

Zoper odločbo okrožnega sodišča se je mogoče pritožiti pri pritožbenem sodišču (*hovioikeus*).

14 V nekaterih primerih je morda treba pri sodišču ali drugem organu vložiti zahtevek za izvršitev odločbe o starševski odgovornosti. Kateri postopek se pri tem uporablja?

Odločbe o starševski odgovornosti se izvršijo, kot je določeno v zakonu o izvrševanju odločb o varstvu in vzgoji otroka ter pravici do stikov (*laki lapsen huolto ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta* 619/1996). Izvršitev je treba zahtevati pisno pri okrožnem sodišču v kraju prebivališča otroka ali nasprotne stranke. Vendar pa je izvršitev odločbe o starševski odgovornosti mogoče zahtevati od sodnega izvršitelja, če je bila odločba izdana manj kot tri mesece pred tem. Odločba mora biti priložena zahtevku.

Sodišče po prejemu zahtevka in izjave nasprotne stranke navadno določi mediatorja odbora za socialno varstvo, da obravnava zadevo. Mediator naveže stik s starši in se z njimi, po možnosti pa tudi z otrokom, pogovori o zadevi. Mediator poskuša tudi urediti skupno srečanje z obema staršema. Nato poroča sodišču, ki potem odloči o zadevi. Sodišče lahko tudi odredi, da otroka pregleda zdravnik.

Če sodišče odloči, da je treba izvršiti odločbo o starševski odgovornosti, mora nasprotna stranka predati otroka. Ta odločitev je lahko podkrepljena s pogodjno globo. V skrajnem primeru je otrok stranki, ki odločbe noče upoštevati, prisilno odvzet.

Če je okrožno sodišče odredilo prisilni odvzem otroka, se lahko mediacija na zahtevo sodnega izvršitelja še vedno nadaljuje.

15 Kaj je treba storiti, da se odločba o starševski odgovornosti, ki jo izda sodišče v drugi državi članici, prizna in izvrši v tej državi članici?

Uredba Sveta (ES) št. 2201/2003 se uporablja za priznanje odločb o starševski odgovornosti, izdanih v drugi državi članici, ki spadajo na področje uporabe Uredbe. Ta uredba se ne uporablja na Danskem.

V skladu z Uredbo morajo sodno odločbo o razvezi zakonske zveze druge države članice priznati brez posebnega postopka. Vendar lahko katera koli zainteresirana stranka zahteva izdajo odločbe o priznanju oziroma nepriznanju sodne odločbe. Vloga za priznanje se na Finskem vložijo pri okrožnem sodišču v kraju otrokovega prebivališča.

Odločbe o starševski odgovornosti, izdane na Danskem, in odločbe, izdane na Švedskem, ki niso izdane v skladu z zgoraj navedeno uredbo, se izvršijo na podlagi zakona iz leta 1977 o priznavanju in izvrševanju nordijskih sodnih odločb o civilnopравниh zahtevkih (*laki yksityisoikeudellista vaatimusta koskevien pohjoismaisten tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta* 588/1977). Ločena potrditev priznanja odločbe ni predvidena. Zahtevki za izvršitev se vložijo pri okrožnem sodišču.

Vse druge tuje sodne odločbe o starševski odgovornosti se na Finskem priznajo brez posebne potrditve. Vendar lahko pritožbeno sodišče v Helsinkih (*Helsingin hovioikeus*) na zahtevo potrdi priznanje ali nepriznanje odločbe na Finskem.

Zahteva za izvršitev izvršljive sodne odločbe o varstvu in vzgoji se vložijo pri okrožnem sodišču v kraju prebivališča ali začasnega prebivališča otroka ali nasprotne stranke. (Za več informacij o izvršilnih postopkih glej oddelek 14 zgoraj.)

16 Na katero Sodišče v tej državi članici je treba vložiti zahtevek za izpodbijanje priznanja odločbe o starševski odgovornosti, ki jo je izdalo sodišče v drugi državi članici? Kateri postopek se uporablja v teh primerih?

Uporablja se isti postopek, kot je opisan v oddelku 15.

17 Katero pravo se uporablja v postopku o starševski odgovornosti, če otrok ali stranki ne prebivata v tej državi članici ali imata različno državljanstvo?

V postopku o starševski odgovornosti, ki se obravnava na Finskem, se uporablja finska zakonodaja.

Spletna stran je del portala [Tvoja Evropa](#).

Veseli smo vaših [povratnih informacij](#) o uporabnosti informacij.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Zadnja posodobitev: 15/02/2024

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezne kontaktne točke pri Evropski pravosodni mreži, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah ter Evropska komisija ne prevzemata nobene odgovornosti v zvezi z informacijami in podatki v tem dokumentu. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.